ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

_____ Ганна ОМЕЛЬЧЕНКО
(протокол «01» вересня 2025 року № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Анатомія свійських тварин

освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина

спеціальність Н6 Ветеринарна медицина

галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

рівень вищої освіти другий (магістерський)

факультет ветеринарної медицини

Полтава
2025 – 2026 н. р. / 2026 – 2027 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни Анатомія свійських тварин для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності Н6 Ветеринарна медицина.
Мова викладання державна.

Розробник: Омельченко Ганна, завідувач кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин, кандидат ветеринарних наук, доцент

«01» вересня 2025 року _____ (Ганна ОМЕЛЬЧЕНКО)

Погоджено гарантом освітньої програми
«Ветеринарна медицина»

«01» вересня 2025 року _____ (Борис КИРИЧКО)

Схвалено радою з якості вищої освіти
спеціальності Н6 «Ветеринарна медицина»
протокол 01 вересня 2025 року № 1

Голова ради з якості
вищої освіти спеціальності
Н6 «Ветеринарна медицина» _____ (Надія ДМИТРЕНКО)

©ПДАУ 2025 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	345
Кількість кредитів	11,5
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов’язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	1-2 курс *(Н6ВМ_мд_2025)*
Семестр	1-3
Лекції (годин)	22/16/16
Лабораторні заняття (годин)	56/28 /28
Самостійна робота (годин)	87/46/46
Форма семестрового контролю	залік/екзамен/екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни дати основи пізнання будови організмів свійських тварин і птиці у видових, породних та вікових аспектах, в їх розвитку і зв’язку з довкіллям.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: біологія (шкільний курс).

4. Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 14. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові):

ФК 1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.

ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.

ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності.

5. Програмні результати навчання

ПНР 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПНР 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання ***(визначений освітньою програмою)***	**Очікувані результати навчання навчальної дисципліни**
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	знати основні поняття спеціальної міжнародної анатомічної термінології
ПРН 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.	знати будову організму як біологічного об'єкту, взаємозв'язок органів, їх систем і апаратів, а також взаємообумовленість будови і функції на фоні розвитку в онто- і філогенезі
	володіти основними прийомами рухових умінь і навичок при проведенні препарування тварин

6. Методи навчання і викладання

словесні методи: 1) лекція, 2) розповідь-пояснення; 3) інструктаж;

наочні методи: 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження;

практичні методи: 3) лабораторні роботи, 5) робота з навчально-методичноюлітературою: конспектування, тезування, анотування.

комп'ютерні і мультимедійні методи: 1) використання мультимедійних презентацій; 2) дистанційне навчання

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Поняття про предмет анатомію, будову та розвиток організму свійських тварин.

Анатомії, її місце серед біологічних наук, значення і завдання. Історія анатомії. Проблеми анатомії, як науки про будову організму. Методи морфологічних досліджень. Поняття про філо- і онтогенез. Основні принципи філогенезу. Основні прояви життя та системи, які їх забезпечують. Структурні елементи організму. Поняття про частини і ділянки тіла тварин. Терміни, які показують розміщення і напрямки частин тіла.

Тема 2. Апарату руху. Остеологія.

Загальна характеристика скелету. Кістка, як орган. Будова та розвиток кісток в онто – і філогенезі. Фізичні і хімічні властивості кісток. Форма та класифікація кісток. Вплив на розвиток та функціонування скелету руху, умов утримання, годівлі і інших факторів. Розвиток скелету в онтогенезі та філогенезі. Онтогенез та філогенез скелету тулуба. Онтогенез та філогенез ногоподібних кінцівок. Онтогенез та філогенез черепа.

Тема 3. Синдесмологія.

Загальна морфо-функціональна характеристика сполучень кісток та їх класифікація. Суглоби. Розвиток сполучень кісток. Осьовий скелет. Периферійний скелет.

Тема 4. Міологія.

Характеристика системи скелетних м'язів. Загальні дані. Закономірності розміщення м'язів на скелеті. Скелетні м'язи, як органи. Будова, фізіологічні властивості та хімічний склад скелетних м'язів. Внутрішня структура та класифікація м'язів. Умови, які покращують роботу скелетних м'язів. Допоміжні органи м'язів. Онтогенез та філогенез скелетних м'язів.

Тема 5. Загальний шкірний покрив та його похідні.

Загальна характеристика та функції. Будова шкіри. Розвиток шкіри та її похідних. Характеристика похідних шкірного покриву с.-г. тварин: залоз, волосся та м'якушів, рогових утворень. Значення копита. Вивчення будови шкіри та її похідних.

Тема 6. Спланхнологія. Порожнини тіла та серозні порожнини.

Загальна характеристика порожнин і внутрішніх органів тварин. Будова порожнин тіла та внутрішніх органів. Поділ черевної порожнини на відділи та ділянки. Загальні закономірності будови внутрішніх органів. Будова стінки кишки.

Тема 7. Апарат травлення. Будова похідних головної, передньої, середньої та задньої кишки.

Значення та анатомічний склад. Розвиток апарату травлення в філогенезі та онтогенезі. Будова, класифікація, розвиток зубів тварин. Похідні головної кишки. Похідні передньої кишки: стравохід; шлунки різних видів с.-г. тварин. Похідні середньої кишки: тонкий відділ кишечнику. Характеристика застінних залоз кишечнику. Похідні задньої кишки: товстий відділ кишечнику.

Тема 8. Будова апарату дихання та окремих його органів.

Значення та анатомічний склад. Розвиток органів дихання в онтогенезі та філогенезі. Морфологічний та функціональний аналіз органів дихання свійських тварин.

Тема 9. Будова органів сечовиділення.

Функція та анатомічний склад. Будова і морфо-функціональний аналіз органів сечовиділення. Розвиток органів сечовиділення в філо- та онтогенезі.

Тема 10. Будова органів розмноження самців і самок.

Загальна характеристика органів розмноження. Органи розмноження самців. Загальна характеристика та анатомічний склад органів розмноження самців і самок. Розвиток органів розмноження в філо- та онтогенезі. Аналіз будови та функцій органів розмноження самців різних видів с.-г. тварин. Органи розмноження самок. Загальний аналіз будови. Значення та топографія органів розмноження самок. Циклічні зміни в статевих органах самок. Фактори, які впливають на розвиток та функцію статевих органів самок і самців с.-г. тварин.

Тема 11. Ангіологія.

Характеристика будови серцево-судинної системи. Анатомічний склад і значення системи органів кровообігу. Будова системи органів кровообігу та її окремих частин. Кола кровообігу. Будова кровоносних судин. Закономірності ходу і гілкування судин. Філо- і онтогенез системи органів кровообігу. Серце. Загальна характеристика. Клапанний апарат. Будова м'язу серця. Провідна система. М'язи і судини. Перикард.

Тема 12. Лімфатична система.

Значення та зв'язок лімфатичної системи з венозною і імунною системами. Склад і особливості будови. Розвиток лімфатичної системи Анатомічний склад. Будова лімфовузла. Головні лімфатичні судини. Лімфатичні центри. Розвиток кровотворних і лімфоїдних органів в онтогенезі і філогенезі.

Тема 13. Система кровотворних і лімфоїдних органів.

Розвиток кровотворних і лімфоїдних органів в онтогенезі і філогенезі. Загальна характеристика кровотворних і лімфоїдних органів дорослих тварин. Класифікація і характеристика окремих кровотворних та лімфоїдних органів. Класифікація. Будова кровотворних і лімфоїдних органів тварин.

Тема 14.Залози внутрішньої секреції.

Загальні, морфологічні та функціональні особливості ЗВС. Центральні і периферійні ЗВС. Морфологічна і функціональна характеристика окремих видів ЗВС.

Тема 15. Нервова система.

Загальна характеристика нервової системи. Значення та принципи будови. Розвиток нервової системи. Нейрон. Рефлекторна дуга. Поділ нервової системи тварин на відділи.

Центральний відділ нервової системи. Загальні дані. Спинний мозок, його будова та розвиток. Головний мозок, його будова та розвиток. Оболонки та судини спинного і головного мозку. Центральні провідні шляхи нервової системи. Периферійний відділ нервової системи. Будова периферійного нерва. Закономірності ходу і галуження нервів. Розвиток нервів. Загальна морфо-функціональна характеристика нервів.

Тема 16. Вегетативний відділ нервової системи.

Складові частини вегетативного відділу нервової системи та їх характеристика.

Тема 17. Загальна характеристика органів чуття.

Загальна характеристика органів чуття.

Тема 18. Зоровий, рівноваго – слуховий і інші аналізатори.

Здоровий аналізатор. Будова і функціональний аналіз його частин, філо- та онтогенез. Рівноваго-слуховий аналізатор. Будова і функціональний аналіз його частин, філо- та онтогенез. Провідні шляхи зорового та стато-акустичного аналізаторів.

Тема 19. Особливості будови великої рогатої худоби.

Загальні особливості будови органів та систем організму великої рогатої худоби у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму великої рогатої худоби. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 20. Особливості будови дрібної рогатої худоби

Загальні особливості будови органів та систем організму дрібної рогатої худоби у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму дрібної рогатої худоби. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 21. Особливості будови свиней

Загальні особливості будови органів та систем організму свиней у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму свиней. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 22. Особливості будови коней

Загальні особливості будови органів та систем організму коней у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму коней. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 23. Особливості будови собак

Загальні особливості будови органів та систем організму собак у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму собак. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 24. Особливості будови котів

Загальні особливості будови органів та систем організму котів у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму котів. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 25. Особливості будови птахів

Загальні особливості будови органів та систем організму птахів у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму птахів. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Тема 26. Особливості будови риб

Загальні особливості будови органів та систем організму риб у зв'язку з умовами життя. Морфо-функціональний аналіз найважливіших систем організму риб. Апарату руху. Шкірний покрив і його похідні. Апарат травлення. Апарат дихання. Органи розмноження та сечовиділення. Органи крово- і лімфообігу. Залози внутрішньої секреції та органи чуття. Нервова система. Підсумок.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма *(Н6ВМ мд 2025)*			
	усього	у тому числі		
		л	лаб.	с. р.
І семестр				
Тема 1. Вступ. Поняття про предмет анатомію, будову та розвиток організму свійських тварин	14	2	4	8
Тема 2. Апарату руху. Остеологія	18	2	8	8
Тема 3. Синдесмологія	14	2	4	8
Тема 4. Міологія	18	2	8	8
Тема 5. Загальний шкірний покрив та його похідні	14	2	4	8
Тема 6. Спланхнологія. Порожнини тіла та серозні порожнини	12	2	2	8
Тема 7. Апарат травлення. Будова похідних головної, передньої, середньої та задньої кишки	21	2	10	9
Тема 8. Будова апарату дихання та окремих його органів	15	2	4	9
Тема 9. Будова органів сечовиділення	15	2	4	9
Тема 10. Будова органів розмноження самців і самок	24	4	8	12
ЗАЛІК				
Усього годин за І семестр	**165**	**22**	**56**	**87**
ІІ семестр				
Тема 11. Ангіологія	12	2	4	6
Тема 12. Лімфатична система	12	2	4	6
Тема 13. Система кровотворних і лімфоїдних органів	10	2	2	6
Тема 14.Залози внутрішньої секреції	10	2	2	6
Тема 15. Нервова система	16	2	8	6
Тема 16. Вегетативний відділ нервової системи	10	2	2	6

Тема 17. Загальна характеристика органів чуття	10	2	2	6
Тема 18. Зоровий, рівноваго – слуховий і інші аналізатори	10	2	4	4
ЕКЗАМЕН				
Усього годин за II семестр	**90**	**16**	**28**	**46**
III семестр				
Тема 19. Особливості будови великої рогатої худоби	10	2	2	6
Тема 20. Особливості будови дрібної рогатої худоби	10	2	2	6
Тема 21. Особливості будови свиней	12	2	4	6
Тема 22. Особливості будови коней	12	2	4	6
Тема 23. Особливості будови собак	12	2	4	6
Тема 24. Особливості будови котів	12	2	4	6
Тема 25. Особливості будови птахів	12	2	4	6
Тема 26. Особливості будови риб	10	2	4	4
ЕКЗАМЕН				
Усього годин за III семестр	**90**	**16**	**28**	**46**
Усього годин	**345**	**54**	**112**	**179**

8. Теми лабораторних занять

Назва теми	**Кількість годин**
	денна форма *(Н6ВМ_мд_2025)*
I семестр	
Тема 1. Вступ. Поняття про предмет анатомію, будову та розвиток організму свійських тварин.	4
Тема 2. Апарату руху. Остеологія.	8
Тема 3. Синдесмологія.	4
Тема 4. Міологія.	8
Тема 5. Загальний шкірний покрив та його похідні.	4
Тема 6. Спланхнологія. Порожнини тіла та серозні порожнини.	2
Тема 7. Апарат травлення. Будова похідних головної, передньої, середньої та задньої кишки.	10
Тема 8. Будова апарату дихання та окремих його органів.	4
Тема 9. Будова органів сечовиділення.	4
Тема 10. Будова органів розмноження самців і самок.	8
Усього годин за I семестр	**56**
Тема 11.Ангіологія.	4
Тема 12. Лімфатична система.	4
Тема 13. Система кровотворних і лімфоїдних органів.	2
Тема 14.Залози внутрішньої секреції.	2
Тема 15. Нервова система.	8

Тема 16. Вегетативний відділ нервової системи.	2
Тема 17. Загальна характеристика органів чуття.	2
Тема 18. Зоровий, рівноваго – слуховий і інші аналізатори.	4
Усього годин за II семестр	**28**
Тема 19. Особливості будови великої рогатої худоби	2
Тема 20. Особливості будови дрібної рогатої худоби	2
Тема 21. Особливості будови свиней	4
Тема 22. Особливості будови коней	4
Тема 23. Особливості будови собак	4
Тема 24. Особливості будови котів	4
Тема 25. Особливості будови птахів	4
Тема 26. Особливості будови риб	4
Разом за III семестр	**28**
Разом	**112**

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	денна форма *(Н6ВМ мд 2025)*
I семестр	
Тема 1. Вступ. Поняття про предмет анатомію, будову та розвиток організму свійських тварин.	8
Тема 2. Апарату руху. Остеологія.	8
Тема 3. Синдесмологія.	8
Тема 4. Міологія.	8
Тема 5.Загальний шкірний покрив та його похідні.	8
Тема 6. Спланхнологія. Порожнини тіла та серозні порожнини.	8
Тема 7. Апарат травлення. Будова похідних головної, передньої, середньої та задньої кишки.	9
Тема 8.Будова апарату дихання та окремих його органів.	9
Тема 9.Будова органів сечовиділення.	9
Тема 10. Будова органів розмноження самців і самок.	12
Разом за I семестр	**87**
II семестр	
Тема 11.Ангіологія	6
Тема 12. Лімфатична система	6
Тема 13. Система кровотворних і лімфоїдних органів	6
Тема 14.Залози внутрішньої секреці	6
Тема 15.Нервова система	6

Тема 16.Вегетативний відділ нервової системи	6
Тема 17.Загальна характеристика органів чуття	6
Тема 17. Зоровий, рівноваго – слуховий і інші аналізатори	4
Разом за II семестр	**46**
III семестр	
Тема 19. Особливості будови великої рогатої худоби	6
Тема 20. Особливості будови дрібної рогатої худоби	6
Тема 21. Особливості будови свиней	6
Тема 22. Особливості будови коней	6
Тема 23. Особливості будови собак	6
Тема 24. Особливості будови котів	6
Тема 25. Особливості будови птахів	6
Тема 26. Особливості будови риб	4
Разом за III семестр	**46**
Разом	**179**

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти не передбачена.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПНР 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	опитування, виконання лабораторних робіт та їх захист, виконання завдань самостійної роботи (ведення анатомічного словника), залік, екзамен, екзамен
ПНР 22. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, володіти системою рухових умінь і навичок.	опитування, виконання лабораторних робіт та їх захист, виконання завдань самостійної роботи (ведення анатомічного словника), залік, екзамен, екзамен.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми /Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	виконання лабораторних робіт та їх захист	завдання самостійної роботи (ведення анатомічного словника, виготовлення музейного експонату)	Екзамен	
I семестр					
Тема 1. Вступ. Поняття про предмет анатомію, будову та розвиток організму свійських тварин.	5	2	3	-	10
Тема 2. Апарату руху. Остеологія.	5	2	3	-	10
Тема 3. Синдесмологія.	5	2	3	-	10
Тема 4. Міологія.	5	2	3	-	10
Тема 5. Загальний шкірний покрив та його похідні.	5	2	3	-	10
Тема 6. Спланхнологія. Порожнини тіла та серозні порожнини.	5	2	3	-	10
Тема 7. Апарат травлення. Будова похідних головної, передньої, середньої та задньої кишки.	5	2	3	-	10
Тема 8. Будова апарату дихання та окремих його органів.	5	2	3	-	10
Тема 9. Будова органів сечовиділення.	5	2	3	-	10
Тема 10. Будова органів розмноження самців і самок.	5	2	3	-	10
Залік	-	-	-	-	-
Разом за I семестр	50	20	30	-	100
II семестр					
Тема 11. Ангіологія	5	2	3	-	10
Тема 12. Лімфатична система	5	2	3	-	10
Тема 13. Система кровотворних і лімфоїдних органів	5	2	3	-	10
Тема 14. Залози внутрішньої секреції	5	2	3	-	10
Тема 15. Нервова система	5	2	3	-	10
Тема 16. Вегетативний відділ нервової системи	5	2	3	-	10
Тема 17. Загальна характеристика органів чуття	5	2	3	-	10

Тема 18. Зоровий, рівноваго–слуховий і ін. аналізатори	5	2	3	-	10
ЕКЗАМЕН	-	-	-	20	20
Разом за ІІ семестр	40	16	24	20	100
ІІІ семестр					
Тема 19. Особливості будови великої рогатої худоби	5	2	3	-	10
Тема 20. Особливості будови дрібної рогатої худоби	5	2	3	-	10
Тема 21. Особливості будови свиней	5	2	3	-	10
Тема 22. Особливості будови коней	5	2	3	-	10
Тема 23. Особливості будови собак	5	2	3	-	10
Тема 24. Особливості будови котів	5	2	3	-	10
Тема 25. Особливості будови птахів	5	2	3	-	10
Тема 26. Особливості будови риб	5	2	3	-	10
ЕКЗАМЕН	-	-	-	20	20
Разом за ІІІ семестр	40	16	24	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання:

- опитування (0-5);
- виконання лабораторних робіт та їх захист (0-2);
- виконання завдань самостійної роботи (у вигляді анатомічного словника, виготовлення музейного експонату - 0-3).

Шкала та критерії оцінювання опитування для здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: Показано знання основного матеріалу теми на 90-100 %. Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
4	Показано знання основного матеріалу теми на 74-89 %. Показано достатнє знання матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми. Відповіді на питання не повні.
3	Показано знання основного матеріалу теми на 60-73 %. Показано низькі знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено помилки у виконанні програмних завдань.
2	Показано знання основного матеріалу теми на 40-59 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
1	Показано знання основного матеріалу теми 35-39 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні.

	Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0 (мінімальна)	Відсутність здачі або показано знання основного матеріалу теми до 35 %, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання виконання лабораторних робіт та їх захист для здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
1	Показано знання основного матеріалу теми більше 50 %. Відповіді на питання неповні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0 (мінімальна)	Не виконано або виконано до 50 %. Відсутність знань основного матеріалу теми або не відповідав, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання завдання самостійної роботи (ведення анатомічного словника, виготовлення музейного експонату) для здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
3 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: Матеріал викладений широко, послідовно, є актуальним. Оформлення роботи відповідає загальним стандартам для даного виду робіт. Показано всебічні, систематичний і глибокий аналіз матеріалу теми, Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
2	Матеріал викладений достатньо лаконічно, послідовно, що свідчить про повне досягнення здобувачем вищої освіти компетентностей. Оформлення роботи не відповідає загальним стандартам для даного виду робіт.
1	Матеріал викладений достатньо стисло, непослідовно, що свідчить про неповне досягнення здобувачем вищої освіти компетентностей. Оформлення роботи не відповідає загальним стандартам для даного виду робіт.

0 (мінімальна)	Відсутність анатомічного словника, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

(форма семестрового контролю – екзамен)

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти
	1	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом нищим за початковий
	2	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом вищим за початковий
	3	здобувач вищої освіти відтворює помірну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	4	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	5	здобувач вищої освіти узагальнює отримані знання, розкриває зміст питань екзаменаційного білету з деякими недоліками, які з допомогою викладача аналізує та швидко виправляє
	6	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про опанування програмних результатів навчання здобувачем вищої освіти
для 2-го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти
	1	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом нищим за початковий
	2	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом вищим за початковий
	3	здобувач вищої освіти відтворює недостатню частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	4	здобувач вищої освіти відтворює помірну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	5	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	6	здобувач вищої освіти узагальнює отримані знання, розкриває зміст питань екзаменаційного білету з деякими недоліками, які з допомогою викладача аналізує та швидко виправляє
	7	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про опанування програмних результатів навчання здобувачем вищої освіти
для 3-го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти
	1	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом нищим за початковий
	2	здобувач вищої освіти володіє теоретичним матеріалом вищим за початковий
	3	здобувач вищої освіти відтворює недостатню частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві

	4	здобувач вищої освіти відтворює помірну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	5	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою викладача може виправляти помилки серед яких є суттєві
	6	здобувач вищої освіти узагальнює отримані знання, розкриває зміст питань екзаменаційного білету з деякими недоліками, які з допомогою викладача аналізує та швидко виправляє
	7	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про опанування програмних результатів навчання здобувачем вищої освіти

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: спецодяг (халати, фартуки, нарукавники, рукавички, шапочки), інструменти (ножі секційні та препарувальні, хрящовий ніж, мозковий ніж, кишкові ножиці, препарувальні ножиці, реберні та кісткові ножиці, щипці, пилка листкова, зубчасті та анатомічні пінцети), лабораторний посуд, інформаційні стенди, малюнки, атласи, навчальні препарати, фотоматеріали, макети, муляжі, вітрини з препаратами, музейні навчальні препарати, експонати та експозиції анатомічного музею кафедри, кісткова база та фіксовані мокрі препарати органів і систем тваринного організму.

Перелік інструментів, обладнання, устаткування та програмного забезпечення, потрібного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує навчальна лабораторія кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин.

13. Політика навчальної дисципліни

- **щодо термінів виконання та перескладання:**

Викладання навчальної дисципліни «Анатомія свійських тварин» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті». Навчальна дисципліна "Анатомія свійських тварин" спеціальності Н6 "Ветеринарна медицина" вивчається у першому, другому та третьому семестрах першого-другого років навчання.

Дисципліна включає лекції та лабораторні заняття. Під час читання лекції доцент науково обґрунтовує, послідовно і систематизовано викладає певні наукові проблеми теми навчального предмету, ілюструє за необхідністю наочно. Лекція завжди слугує підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються в процесі навчальної роботи. На лабораторному занятті викладач організовує детальний розгляд теоретичних питань теми і формує їх бачення щодо практичного застосування у майбутній фаховій науковій діяльності. Для проведення лабораторних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для здобувачів наукового ступеня бакалавра щодо підготовки і роботи на занятті.

Самостійна позааудиторна робота при вивченні навчальної дисципліни «Анатомія свійських тварин» полягає у підготовці до аудиторних занять, що є основним способом оволодіння навчальним матеріалом. Засвоєння тем

контролюється на лабораторних заняттях відповідно до конкретних цілей шляхом усного опитування на основі вирішення конкретних прикладних задач.

Під час перебування на кафедрі здобувачі повинні:

- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, протипожежної безпеки та техніки безпеки;
- дотримуватись ділового стилю одягу спеціаліста-професіонала, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними;
- підтримувати порядок в аудиторіях та навчальних приміщеннях;
- дбайливо та охайно ставитись до майна (меблів, обладнання, технічного оснащення);
- не виносити без дозволу речі та обладнання з навчальних кімнат кафедри, а в разі умисного пошкодження – компенсувати їх вартість в порядку, визначеному чинним законодавством;
- не допускати протиправних дій, аморальних вчинків.

Здобувачу забороняється:

- порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних причин;
- запізнюватися та пропускати заняття без поважних причин.
- протягом заняття виходити з аудиторії без дозволу викладача;
- користуватись під час занять мобільним телефоном і іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача;
- займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших здобувачів та заважати викладачу;
- використовувати медичну форму та окремі її елементи, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам;
- вручати викладачам будь-які матеріальні цінності за виконання або невиконання ними певних дій стосовно здобувача з використанням своєї посади;
- у приміщеннях корпусу і прилеглій території заборонено палити;
- вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику;
- вчиняти протиправні дії та здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров'я та/або життя оточуючих.
- **щодо академічної доброчесності:**

Запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті проводиться згідно з Положенням https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprozapobigannyagotovonasayt.pdf

Здобувач повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачем передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної

(наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше публікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації що до власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.
- **щодо відвідування занять:**

Відвідування аудиторних занять є обов'язковим, пропущені заняття підлягають відпрацюванню. Процедура відпрацювання залежить від причин пропуску – поважна чи неповажна. Підтвердженням поважної причини служить: довідка видана лікарем; якщо здобувач не пред'являє даних документів, то причина пропуску вважається неповажною. Для відпрацювання лекції здобувач зобов'язаний представити лектору:

- якщо лекція пропущена з поважної причини – конспект лекції, написаний на підставі плану пропущеного лекційного заняття;
- якщо лекція пропущена з неповажної причини – конспект лекції з обов'язковим опитуванням.

Відпрацювання пропущених лабораторних занять:

- з поважної причини заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням відповідної довідки.
- з неповажної причини повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів.

Відпрацювання відбуваються на кафедрі згідно графіку шляхом усного опитування із пропущеної теми. При вивченні навчальної дисципліни "Анатомія свійських тварин» передбачено використання дистанційних технологій.

- **щодо зарахування результатів неформальної/інформальної освіти;**

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету проводиться згідно Положення https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproneformalnuosvitu.pdf

- **щодо оскарження результатів оцінювання:**

Порядок оскарження результатів оцінювання проводиться згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproocinyuvannya2023.pdf

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Анатомія свійських тварин: Підручник / С. К. Рудик, Ю. О. Павловський, Б. В. Криштофорова та ін.; За ред С. К. Рудика. К.: Аграрна освіта, 2001. 575 с.
2. Анатомія домашньої курки (лат. Gallus gallus domesticus, англ. Domestic Chicken)» /Навчально-наочний посібник // Омельченко Г. О., Авраменко Н. О., Міланко О. О, Бердник В. П., Кулинич С. М., Мельник О. П., Костюк В. К, Мельник О. О./ Полтава, 2022. 400 с.
3. Анатомія свійських птахів: навч. посіб. Горальський Л. П., Хомич В. Т., Кот Т. Ф., Гуральська С. В. Житомир: Полісся, 2011. 52 с.
4. Анатомія та особливості фізіології собак з основами дресирування. навч. посіб./ [за ред. Л. П. Горальського]. Житомир. Полісся, 2008. 448 с.
5. Анатомія і фізіологія собаки / П. А. Дехтярьов, В. В. Самойлюк, В. О. Ушкалов, Б. Т. Стегній. Харків: ІЕКВМ, 2004. 164 с.
6. Білаш С. М., Коптев М. М., Проніна О. М. Анатомія людини і тварин: у 2 т. Т. 1: Предмет і завдання анатомії, опорно-руховий апарат, дихальна, травна та сечова системи. Одеса: Олді+, 2024. 513 с.
7. Білаш С. М., Коптев М. М., Проніна О. М. Анатомія людини і тварин: у 2 т. Т. 2: Статева, ендокринна, серцево-судинна, імунна, нервова системи та органи чуття. Одеса: Олді+, 2024. 450 с.
8. Іванова О. В., Гиль М. І., Литвиненко Т. В., Шевченко А. О., Трофименко О. А. Біологія собаки. Навчальний посібник. Миколаїв, 2010. 351 с.
9. Костюк В. К. Атлас анатомії свійських тварин. Остеологія. Київ: Аграрна освіта, 2001. 78 с.
10. Костюк В. К. Атлас анатомії свійських тварин. Синдесмологія. Міологія. Вінниця: Нова книга, 2007. 75 с.
11. Мельник О. П., Костюк В. В., Шевченко П. Г. Анатомія риб: Підручник / Під ред. О. П. Мельника. К.: Центр учбової літератури, 2008. 624 с.
12. Рудик С. К. Курс лекцій з порівняльної анатомії: навчальний посібник. К.: Аграрна освіта, 2002. 108 с.
13. Рудик С. К., Кот Т. Ф. & Рудик С. К. (2011). Анатомія кішки. Ч.1. Апарат руху. Житомир: Полісся. 104 с.
14. Хомич В. Т., Горальський Л. П., Ших Ю. С. Морфологія собаки. Навчальний посібник. Житомир: “Полісся", 2013. 472 с.

Допоміжні

1. Бондаренко К. В., Омельченко Г. О., Дмитренко Н. І. Морфометричні показники нирок котів /Матеріали студентської наукової конференції, 25-26 квітня 2018 р. Том ІІ. Полтава: РВВ ПДАА, 2018. С. 203-204.
2. Бондаренко І., Коренєва Ж., Омельченко Г., Авраменко Н. МОРФОЛОГІЧНІ ТА ГІСТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕНДОМЕТРІЯ У ПЛОДІВ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ. /АГРАРНИЙ ВІСНИК ПРИЧОРНОМОР'Я Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral. 2025, Issue 115. – С. 27-39.
3. Бондаренко В. Д. Мисливська кінологія. Підручник /В. Д. Бондаренко, В. Г. Мазепа, П. Б. Хоєцький. Львів. Афіша, 2002. 160 с.
4. Булава Д. М., Чергінець М. М., Окара В. О., Омельченко Г. О. Анатомічні особливості будови собаки і вовка /Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 22-23 квітня 2015 року). Полтава: РВВ ПДАА, 2015. 21-23 с.
5. Кот Т. Ф., Гуральська С. В., Житова О. П. Особливості анатомії м'ясоїдних тварин. Житомир: О. О. Євенок, 2019. 204 с.
6. Морфологія собаки: навч. посібник / В. Т. Хомич, Л. П. Горальський, Ю. С. Ших та ін.; за ред. В. Т. Хомича. Вид. 2-ге, випр. і допов. Житомир: ЖНАЕУ, 2020. 508 с.
7. Обідний Я. Р., Омельченко Г. О. Історія виникнення та особливості у будові бійцівських та сторожевих собак. /Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 22-23 квітня 2015 року). Полтава: РВВ ПДАА, 2015. 63-65 с.
8. Омельченко Г. О., Лучко Ю. М. Особливості селезінки різних видів тварин /Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 16-17 квітня 2020 р. Том ІІ. – Полтава: РВВ ПДАА, 2020. – С. 282-284.
9. Петриченко В. В. Мисливська кінологія / В. В. Петриченко, Н. І. Лебедєва, Я. М. Карташова. Запоріжжя: ЗНУ, 2013. 88 с.
10. Поліщук Ф. Й., Трофіменко О. Л. Кінологія: Підруч. для вищ. навч. закл. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1000 с.
11. Рудик С. К. та інші. Анатомія свійських тварин. К.: Аграрна освіта. 2001. 575 с.
12. Сокульський І. М. Атлас анатомії свійських тварин. Спланхнологія, для проведення лабораторних занять з навчальної дисципліни «Анатомія свійських тварин» для студентів 1-2 курсу ф-ту ветеринарної медицини, Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина» Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 64 с.
13. Хомич В. Т., Кот Т. Ф. Морфологія кози: навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2016. 344 с.